

ТРИДЕСЕТ И ОСМО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
*Комисия по земеделието, горите и
поземлената реформа*

ДО

**ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ**

Г-Н ЙОРДАН СОКОЛОВ

СТ А Н О В И Щ Е

**НА КОМИСИЯТА ПО ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ГОРИТЕ
И ПОЗЕМЛЕНАТА РЕФОРМА**

ОТНОСНО: Определение на Конституционния съд от 9.04.1998 г., с приложено искане на главния прокурор на Република България, с което Народното събрание е конституирано като страна по к.г. N 12/98 г. за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 10, ал. 8 от Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи /ДВ бр. 98/97 г./, предходните редакции на тази разпоредба и на § 15 от Преходните и заключителни разпоредби на същия закон.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

В изпълнение на Разпореждане N 850-01-118 от 16.04.1998 г. Ви представям становището на Комисията по земеделието, горите и поземлената реформа по конституционно дело N 12/1998 г., образувано по искане на главния прокурор на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредби от Закона за

собствеността и ползуването на земеделските земи /ЗСПЗЗ/, както следва:

I. По първия пункт от искането за установяване на противоконституционност на чл. 10, ал. 8, изр. 1 от ЗСПЗЗ /ДВ бр. 98 от 1997 г./ относно израза "до размерите, определени по отменените чл. 8, ал. 1 и чл. 10 от Закона за трудовата поземлена собственост" и на изр. 2 и изр. 3 на същата алинея, а при уважаване и изцяло на предходните редакции на тази алинея. /Текстът е в съответствие с определението на Конституционния съд./

Основният аргумент, който се изтъква в подкрепа на тезата за противоконституционния характер на посочените текстове на разпоредбата на чл. 10, ал. 8 от ЗСПЗЗ е, че с тях се ограничава размера на земята собствеността, на която се възстановява на гражданите в нарушение на принципите прогласени с Търновската конституция - чл. 67 и чл. 68, която е действала към момента на влизане в сила на Закона за трудовата поземлена собственост и на чл. 17, ал. 1 и 3 на Конституцията на Република България от 1991 г.

Оспорваме тезата и мотивите за установяване на противоконституционност на чл. 10, ал. 8 в посочената част на изречение 1-во и на изр. 2 и 3 на същата алинея, както и предходните редакции на тази алинея.

1. Законът за собствеността и ползуването на земеделските земи е реституционен закон. С него се признават правата на собствениците или на техните наследници върху земеделските земи, които са притежавали преди образуването на ТКЗС или ДЗС, независимо от това дали са били включени в тях или в други образувани въз основа на тях селскостопански организации, включително и върху тези земи, които са били отчуждени по реда на Закона за трудовото поземлена собственост от 1946 г.

Със Закона за трудовата поземлена собственост от 1946 г. се създава правна норма въвеждаща ограничения и определяща максимални размери на земеделска земя, която едно семейство може да притежава, а именно по чл. 8 - 200 дка. за цялата територия на страната и 300 дка. за Добришка, Балчишка, Дуловска, Ген. Тошевска и Тервелска околии. В чл. 10 на ЗТПЗ се предвижда възможност за увеличаване на предвидения по чл. 8 максимален размер - по 50

дка. за загомените деца на собственика, както и по 20 дка. за всяко трето и следващо дете. Земите, които са били наг тези размери са били отчуждавани и включвани в държавния поземлен фонд, от който са извършвани оземлявания на безимотни и малоимотни граждани, както и са предоставяни земи за държавни и обществени нужди на ведомства и организации /чл. 24, ал. 2, 3, 4 и 5 от ЗСПЗЗ/, при което са настъпили определени фактически и правни промени във връзка със собствеността на гражданите. За да не бъдат накърнени правата на засегнатите собственици от настъпилите промени, в чл. 10, ал. 8 на ЗСПЗЗ се предвижда от една страна възстановяване на собствеността до размерите определени по чл. 8, ал. 1 и чл. 10 от Закона за трудова поземлена собственост, който закон е създал ограниченията в размера на притежаваната земя и от друга, право на обезщетение по реда на чл. 35 от ЗСПЗЗ до пълния размер на признатото право на собственост.

Частичното или цялостно преобразуване на правото на реално връщане на отчуждени имоти в право на обезщетение е принцип залегнал както в ЗСПЗЗ, така и в другите реституционни закони, чрез които се постига обществено необходимия баланс на пълно зачитане на правото на собственост и настъпилите през времето фактически и правни промени.

2. Ограничението в размера на възстановяването на собствеността по признатото право на собственост върху земеделските земи е наложено от законодателя иминно заради спазването на конституционния принцип за неприкосновеност на частната собственост. Като се е съобразил с разпоредбата на чл. 17, ал. 1 и ал. 3 на Конституцията, законодателят е признал правото на собственост на всички собственици на земеделски земи включително и тези, които са били оземлени със земи от държавния поземлен фонд. Това тяхно право е признато и в чл. 10, ал. 11 от ЗСПЗЗ. С него е съобразена и разпоредбата на чл. 29 от ЗСПЗЗ, а именно, че правото на собственост върху земеделски земи на Българската православна църква и другите религиозни общности, кооперации и други организации се възстановяват, освен ако с тях са оземлени граждани.

Тъй като отчуждаваните земи по реда на Закона за труговата поземлена собственост от 1946 г. са били причислявани към държавния поземлен фонд, който е източникът на земи за оземляване, очевидно възстановяване на собствеността върху земеделските земи в реалния им размер, в който те са съществували преди действието на ЗТПС, без да се вземат предвид настъпилите промени и придобитите права от трети лица, би довело до нарушаване на принципите прогласени в чл. 17, ал. 1 и ал. 3 на Конституцията на Република България.

Сходни са съображенията на законодателя при ограничаването на размера на реално възстановената земеделска земя, съгласно разпоредбата на чл. 24 от ЗСПЗЗ. И в този случай възможността предоставените от държавния поземлен фонд земи да са отчуждени по реда на ЗТПС, налага признатото право на собственост да се осъществи като право на обезщетение.

3. Законът за собствеността и ползуването на земеделските земи се прилага вече седма година. Съгласно данни на Министерството на земеделието, горите и аграрната реформа и официалната статистика над 70 % от земите подлежащи на възстановяване на собствеността са възстановени на собствениците им. За правото на собственост върху тези земи са издадени стабилни административни актове и съдебни решения. Издадени са нотариални актове за около 20 % от земята подлежаща на възстановяване. Освен това са извършвани сделки, при което земеделската земя е променяла собственика си. Искането за установяване на противоконституционност на текста на чл. 10, ал. 8 от ЗСПЗЗ и в този случай е в противоречие с конституционните права на всички онези лица, на които вече е възстановено правото на собственост върху земята, както и на онези които са придобили в този период собственост върху земеделски земи чрез законни сделки.

II. По § 15 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗСПЗЗ /ДВ бр. 28 от 1992 г./

За предвидения по § 15 ограничителен режим, в двегодишен срок от възстановяване на собствеността, за притежаване и придобиване чрез сделка на не повече от 300 декара земя очевидно законодателят е имал предвид:

- създаване на еднакви начални правни условия за организиране на стопанска дейност от страна на собствениците на земеделски земи;

- запазване на възможности за придобиване на собственост върху земеделска земя от безимотни и малоимотни граждани.

Забавянето на процеса на приключването на възстановяването на собствеността на земеделските земи, особено през периода 1993-1996 г. доведе до трудности по прилагането на § 15, до неизпълнение на замисъла му, а от там и до неговата ненужност.

Заличаването на § 15, съгласно законоустановената процедура, няма да навреди на прилагането на Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи.

Настоящото становище е обсъдено на заседание на Комисията по земеделието, горите и поземлената реформа, което се проведе на 28 април 1998 г. и е прието с 15 гласа - за, против и въздържали се няма.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Владислав Костов